

POSTANOWIENIE

Dnia 22 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 22 kwietnia 2026 r.,
na posiedzeniu bez udziału stron,
w sprawie **M.B.**,
wniosku SSN W.W., zawartego w zarządzeniu z dnia 25 marca 2026 r., o
wyłączenie SSN M.S. od udziału w rozpoznaniu sprawy zainicjowanej pismem
skazanego, stanowiącym sygnalizację wznowienia postępowania karnego z urzędu,
zarejestrowanej pod sygn. akt III KO 182/24,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

**wyłączyć SSN M.S. od udziału w rozpoznaniu sprawy III KO
182/24.**

UZASADNIENIE

Przed Sądem Najwyższym zawisła sprawa zainicjowana pismem skazanego M.B., stanowiącym sygnalizację potrzeby wznowienia postępowania karnego, zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie wydanym w sprawie II AKa 21/22, zarejestrowana pod sygn. akt III KO 182/24. Jako podstawę sygnalizacji skazany podał orzekanie przez Sąd Apelacyjny w Rzeszowie z udziałem „neosędziego”, tj. sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o

Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3; dalej: ustawa nowelizująca KRS).

Aktualnie, zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej z dnia 12 marca 2026 r., został wyznaczony do rozpoznania tej sprawy następujący skład orzekający: SSN M.S. (przewodniczący), SSN W.W. (sprawozdawca), SSN S.S.

Zarządzeniem z dnia 25 marca 2026 r. sędzia sprawozdawca – SSN W.W. złożył wniosek o wyłączenie SSN M.S. od udziału w rozpoznaniu sprawy z sygnalizacji wznowienia postępowania z urzędu. W zarządzeniu wskazał, że sprawa dotyczy oceny zarzutu udziału w składzie orzekającym Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie (sygn. akt II AKa 21/22) sędziego powołanego w takim samym trybie co członek składu, który miałby dokonywać w Sądzie Najwyższym oceny tego zarzutu. SSN W. W. podkreślił również, że orzekanie w tej sprawie z udziałem osoby powołanej do Sądu Najwyższego na wniosek wadliwie ukształtowanej KRS pozbawia stronę prawa do sądu w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

Wypada zauważyć, że analogiczne zarządzenie (wniosek o wyłączenie) zostało wydane także w odniesieniu do SSN S.S. i zarejestrowane w repertorium KRI pod numerem 1630.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek okazał się zasadny.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że dopuszczalne jest wyłączenie sędziego zainicjowane przez innego członka wyznaczonego kolegialnego składu orzekającego. Przewiduje to art. 42 § 1 k.p.k., określając taką procedurę wyłączeniem z urzędu. Ponadto, w jednej z tez uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22 (OSNK 2022, z. 6, poz. 22) wprost wskazano, że „kontrola bezstronności sędziego prowadzona przez właściwy sąd z urzędu w trybie art. 42 § 1 k.p.k. może zostać uruchomiona również przez każdego sędziego zasiadającego w jego składzie”. Sąd Najwyższy orzekał w przedmiocie wyłączenia sędziego w wielu sprawach, które były inicjowane w ww. sposób (por. m.in. postanowienia: z dnia 31 marca 2026 r., V KO 210/25 [KRI 1616];

z dnia 10 kwietnia 2026 r., III KO 16/25 [KRI 1627]; z dnia 15 kwietnia 2026 r., V KO 149/25 [KRI 1635]).

Fakt powołania sędziego Sądu Najwyższego na wniosek wadliwie ukształtowanej KRS stanowi podstawę do jego wyłączenia ze względu na konieczność zapewnienia skazanemu dostępu do sądu niezależnego, bezstronnego, ustanowionego ustawą, w rozumieniu konstytucyjnym i konwencyjnym. Sąd Najwyższy, na podstawie art. 87 § 1 ustawy o SN, pozostaje związany uchwałą połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), gdzie stwierdzono, że: *„nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. Cytowana uchwała ma moc zasady prawnej, co oznacza, że jest nią związany każdy skład Sądu Najwyższego. Wynikającego z uchwały połączonych Izb stanu rzeczy nie zmieniło orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r. (sygn. akt U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61; Dz. U. 2020, poz. 376). Argumenty na rzecz tej tezy zostały obszernie zreferowane m.in. w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2022 r. I KO 79/21 i I KO 80/21; z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; z dnia 6 lipca 2023 r., IV KO 14/23; czy w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/23, a Sąd Najwyższy orzekający w tej sprawie je podziela.*

Stanowisko zawarte w uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego zostało następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r. I KZP 2/22. Jest ono także aprobowane w kolejnych orzeczeniach (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, OSNP 2022, z. 10, poz. 95; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 2021 r., II KO 30/21; z dnia 19 stycznia 2023 r., I KK 240/22; z dnia 14 stycznia 2025 r., III KK 436/24; z dnia 15 stycznia 2025 r., I KO 127/24; z dnia 17 stycznia 2025 r., IV KK 458/24; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lutego 2024 r., II KK 627/23; z dnia 18 grudnia 2024 r., II KO 84/24; z dnia 16 stycznia 2025 r., II

KK 322/24; z dnia 17 grudnia 2025 r., I KK 359/25; z dnia 7 stycznia 2026 r., II KK 433/25).

Ponadto, zgodnie z wyrokiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie *Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19) udział w procesie powoływania sędziów Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym w trybie ustawy nowelizującej (w efekcie czego organ ten nie był niezależny od władzy wykonawczej i ustawodawczej) powoduje, że sąd z udziałem tak powołanego sędziego nie stanowi w konkretnej sprawie niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC (pkt 284 – szerzej w tym zakresie m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; stanowisko potwierdzone także w wyroku ETPCz z dnia 8 listopada 2021 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce*, skargi nr 49868/19 i 57511/19, wyroku ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r., *Advance Pharma Sp. z o.o. p. Polsce*, skarga nr 1469/20 oraz wyroku pilotażowym ETPCz z dnia 23 listopada 2023 r., *Wałęsa p. Polsce*, skarga nr 50849/21).

Wyłączając SSN M.S. od udziału w rozpoznaniu tej sprawy Sąd Najwyższy miał w polu widzenia również to, że na skutek skarg do ETPCz z powodu wydawania orzeczeń przez Sąd Najwyższy z udziałem wadliwie powołanych sędziów, w ramach zawartych ugód lub decyzji akceptujących tzw. jednostronne deklaracje rządu, ETPCz zobowiązuje rząd do wypłacania skarżącym kwot zadośćuczynień sięgających zazwyczaj do 10.000 euro (por. m.in. decyzje ETPCz: z dnia 5 grudnia 2024 r.: *Cupał i inni p. Polsce*, skarga nr 30049/22; *Zieliński p. Polsce*, skarga nr 3423/22; *Łabudek i in. p. Polsce*, skarga nr 43727/21; z dnia 7 maja 2025 r. w sprawach *Renata Półtorak-Libura i Tadeusz Libura p. Polsce* (razem z trójką innych skarżących), skarga nr 43211/21; z dnia 7 maja 2025 r. w połączonych sprawach *Burchard i Szymczak p. Polsce*, skargi nr 1470/22 oraz 20920/22; z dnia 19 czerwca 2025 r., *Piotr Raczkowski p. Polsce*, skarga nr 33082/22; wszystkie orzeczenia są opublikowane w bazie HUDOC na stronie internetowej ETPCz).

Jednocześnie trafna jest argumentacja dotycząca tego, że okoliczności podniesione w piśmie sygnalizującym potrzebę wznowienia postępowania z urzędu, dotyczące niezawisłości sędziego i niezależności sądu, powiązane ze sposobem

powołania sędziego sądu powszechnego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy nowelizującej, w tożsamym stopniu odnoszą się zarówno do sędziego, z udziałem którego orzekał w sprawie skazanego Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, jak również sędziego wyznaczonego do składu orzekającego mającego rozpoznać sprawę zainicjowaną sygnalizacją skazanego, czyli SSN M.S. W takim układzie procesowym zachodzi identyczność sytuacji prawnej sędziego, którego dotyczy okoliczność wskazana jako podstawa wznowienia postępowania z urzędu, jak i sędziego, który miałby rozstrzygać o potrzebie wznowienia tego postępowania. Tego typu postępowanie byłoby sprzeczne z sednem zakazu *nemo iudex in causa sua*.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[WB]

[a.ł]